

Kar je bilo, nikdar ne mine, samo obliko menja ...

Prispevek k zgodovini trga Ribnica (6.del)

Obrtni zakon leta 1859

Ključnega pomena za razvoj obrti je bilo leto 1859, ko je z zakonom nastopila obrtna svoboda. Cehovska ureditev, ki je bila sicer ukinjena že v začetku 19. stoletja, je do tega leta imela še vedno močan vpliv na oblikovanje in razvoj obrti. Pristaši stare ureditve se zavirali sprejetje zakona, dokler se je dalo, bili so namreč prepričani, da omejevanje obrtne svobode ščiti obrti in obrtnike. Obrtna svoboda je namreč prinašala večjo konkurenco. V bitki s konkurenčnostjo svobodnega trga so obrtniki starega reda izgubili. Obrtni zakon, ki je stopil v veljavo 1860. leta, je uvedel obrtno svobodo in s tem so bile v tem obdobju storjene prve konkretne spremembe na področju obrti, ki so dokončno odpravile vse ostanke stare cehovske ureditve. Država je s tem zakonom želela doseči, da bi bila obrtniška dejavnost odprta za čim širši krog ljudi.

Patent o zemljiški odvezi leta 1848 in izvedba le-tega v 50-ih letih ter Obrtni zakon, sprejet leta 1859, so pomenili prelom v gospodarstvu. Ti ukrepi so pripomogli k transformaciji gospodarstva iz agrarnega v neagrarno, v industrijo, obrt, promet z intenzivnejšo industrializacijo, pa tudi živahnejše ustanavljanje novih industrijskih obratov oziroma širjenje in posodabljanje obrtnih delavnic¹. Kljub strahu pred obrtno svobodo in pospešeno industrializacijo pa je na Slovenskem obrtništvo v tem obdobju napredovalo.

Obrtniki v Ribnici

Obrtniki so zadovoljevali potrebe okoliškega in trškega prebivalstva, njihova ponudba se je prilagajala povpraševanju. Zato lahko opazimo, kako nekatere obrti z leti preprosto izginejo, ker kraju niso več potrebne. Industrializacija - tekstilna industrija in tovarne usnja- so ljudem

omogočile nakup cenejših in raznolikih izdelkov. V ribniškem trgu so se skoraj v vsaki hiši ukvarjali z neko obrtjo, pa naj je šlo za gostilniško, mesarsko, trgovsko, čevljarstvo, krojaško, pekarsko idr. Nekatere obrti so se prenašale iz roda v rod. Druge so samo zamenjale lastnika, ampak se je obrt pogosto nadaljevala v isti hiši. To si lahko razlagamo povsem iz praktičnega razloga, ker je bil prostor že opremljen in primeren za nadaljevanje obrti. Zagotovo v trgu po številu vodita gostilniška obrt in trgovina.

Usnjarska in irharska obrt, sta dve obrti, za kateri je bil prelomen začetek dvajsetega, stoletja. V dvajsetem stoletju ju skorajda več ne zasledimo v trgu. Krznarska obrt pa že v obravnavanem obdobju sploh ni več prisotna, a je v prvi polovici 19. stoletja še predstavljala pomemben delež med ribniškimi obrtniki.

Po do zdaj znanih podatkih se z usnjarsko obrtjo v Ribnici najdlje ukvarjajo Burgarji (hišna številka 121) na Mlaki.

Z obubožanjem in propadom določenih obrti pa zasledimo porast novih obrti s področja mehanike in tehnike. Opazen je porast mehanikarske obrti. Poleg mehanikov je novi čas v Ribnico prinesel tudi električarje in fotografa. V 20. stoletju opazimo porast zanimanja za trgovino z lesom, saj se v trgu beleži veliko število ljudi, ki so zavedeni kot lesni manipulantje ali trgovci z lesom.

Prvi zametki industrije se v Ribnici pojavijo leta 1901. To leto sovпада z ustanovitvijo prvega delniškega podjetja Opekarna in Parna žaga A. Peterlin in tovariši. Prav tako pa ravno okoli tega leta postavi tudi Anton Rudež v Jelenovem Žlebu prvo parno žago. Zagotovo sta to prva parna stroja na Ribniškem.

(Se nadaljuje prihodnjič)

Text pripravila MARINA GRADIŠNIK,
kustosinja ribniškega muzeja

Za morebitne dodatne informacije ali popravke se vam že vnaprej zahvaljujem. Hkrati naprošam morebitne lastnike fotografij obrtniških delavnic, trgovin, gostiln v ribniškem trgu, da se oglasijo.

Muzej Miklova hiša

T.: 01 835 0376

e-mail: muzej.mh@amis.net

1 Slovenska novejša zgodovina. Od programa Zedinjene Slovenije do mednarodnega priznanja Republike Slovenije 1848 - 1992. Ljubljana 2005, str. 78.

POGLED NA TRG Z GRAJSKEGA MOSTU. OB MOSTU JE KAPELICA. LEVO BREGARJEVA HIŠA, KJER STA BILI MESNICA IN GOSTILNA. NASPROTI JE VIDEN DEL BUKOVČANOVE HIŠE, POLEG NJE TSCHINKLOVA HIŠA. V NJEJ JE IMEL V NAJEMU OD LETA 1921 MESNICO FRANC LOVŠIN, TU JE BILA OD LETA 1933 TUDI PRODAJALNA ČEVLJEV BATA. LUDVIK TSCHINKEL SE JE SAM UKVARJAL S PRODAJO PIVA, POLEG TEGA JE IMEL NA TEM NASLOVU REGISTRIRANO TUDI OBRT FIJAKARSTVA. SKRAJNO DESNO JE VIDEN DEL DEBELJAKOVE HIŠE, KJER JE BILA V TRIDESETIH LETIH UREJENA BRIVNICA, KI JO JE IMEL OD LETA 1937 V NAJEMU MARJAN GRIL. (FOTOGRAFIJA JE BILA POSNETA V TRIDESETIH LETIH 20. STOLETJA IN JE DEL MUZEJSKE ZBIRKE MUZEJA MIKLOVA HIŠA.)